

Vorige bladzijde boven: Een sprekende close-up van de Gundestrupketel. Men vermoedt dat deze de Dagda uitbeeldt, een belangrijke Keltische god.

Vorige bladzijde onder: Een fijn bewerkte bronzen plaat uit de schat van Llyn Cerrig Bach, in 1942 ontdekt in het meer van Llyn Cerrig Bach, op het eiland Anglesey in Noord-Wales. In het meer lagen 150 stukken bewerkte metaal uit de spertijd als offergaven. **Midden:** De Tumozosteen, een nationaal monument van Ierland, staat in Bullaun, County Galway en stamt uit 100 v.Chr. **Boven:** De gouden boot en **Links:** De gouden halsring, beide een deel van de Broughmearschat, in 1896 in County Derry ontdekt door boeren die drooggelegd land van Lough Foyle ploegden. In het National Museum in Dublin. **Onder:** Het verfijsde zilverwerk aan de binnenzijde van de Gundestrupketel.

RITUELE VOORWERPEN EN OFFERGAVEN

Rituele voorwerpen en offergaven vormen een belangrijk aspect van de Keltische materiële cultuur en weerspiegelen het belang van religieuze rituelen en de verering van de goden. Deze voorwerpen, die vaak in rivieren en meren en op andere heilige plekken werden gelegd, moesten de goden gunstig stemmen.

De schat van Llyn Cerrig Bach

De schat van Llyn Cerrig Bach, ontdekt in een meer op het eiland Anglesey, Wales, is een van de belangrijkste collecties van Keltische offergaven. Hij dateert uit de 2e

eeuw v.Chr. tot de 1e eeuw n.Chr. en omvat wapens, gereedschap, wagenbeslag en sieraden. De voorwerpen werden met opzet eerst kapot gemaakt, vermoedelijk om hun spirituele essentie vrij te maken voor de goden. Deze schat geeft waardevolle informatie over de rituelen van de Kelten en hun geloof in de kracht van offergaven om met de goden te communiceren. De kostbare voorwerpen met hoge status in de schat doen vermoeden dat de offers werden gebracht door de elite van de samenleving, iets wat de gedeelde aard van Keltische religieuze rituelen benadrukt.

De schat van Broughmear

Ook de schat van Broughmear, ontdekt in County Derry, Noord-Ierland, bestaat uit een belangrijke verzameling Keltische voorwerpen. Deze schat uit de 1e eeuw v.Chr. omvat een gouden halssring, een miniatuurboot en diverse gouden voorwerpen. Vermoedelijk waren dit offergaven, misschien gewijd aan een watergod. Het vakmanschap is uniek en de halssring en de boot zijn versierd met complexe patronen en verfijsde details. De schat bewijst dat de Kelten water als heilig beschouwden en hun goden eerden met kostbare materialen.

DE DROOM VAN AENGUS

Aengus, de god van liefde en jeugd, woonde in de Brú na Bóinne, een schitterend en magisch paleis aan de rivier de Boyne.

Op een nacht had Aengus een levendige droom over een beeldschone vrouw, de mooiste die hij ooit had gezien: lang, sierlijk en een licht uitstralend dat hem raakte tot in zijn ziel. Ze zong een betoverende melodie en Aengus werd vervuld van een intens verlangen naar haar. Toen hij wakker werd, bleef het beeld van de vrouw achter in zijn geest en hij hunkerde naar haar aanwezigheid.

Elke nacht keerde dezelfde droom terug. De vrouw leek elke keer mooier en aantrekkelijker te worden. Ze stond op een afstand en zong haar betoverende lied, maar bleef altijd buiten zijn bereik. Aengus' hart werd verteerd van verlangen naar haar en hij werd rusteloos. Hij kon niet meer eten of slapen zonder aan haar te denken en al snel werd hij bleek en zwak door het verlangen dat hem beheerste.

Bezorgd om zijn toestand vroeg Aengus hulp aan zijn moeder Boann, de riviergoedin. Hij vertelde haar over de vrouw die in

zijn dromen verscheen en Boann, die zag hoe moeilijk haar zoon het had, beloofde hem te helpen. Ze zocht overal naar de vrouw die voldeed aan Aengus' beschrijving, maar haar pogingen waren vergeefs. Ten slotte vroeg Boann Aengus' vader de Dagda, een van de machtigste goden bij de Tuatha Dé Danann, om hulp. De Dagda stuurde boodschappers door heel Ierland om de mysterieuze vrouw te zoeken. Na een jaar keerden ze terug met nieuws. De vrouw uit Aengus' dromen was Caer Ibormeith, de dochter van Ethal Anbuail, een prins van de sídhe. Caer woonde in Connacht, maar er was een probleem.

Caer was geen gewone vrouw. Ze bezat het vermogen zich in een zwaan te veranderen. Elk jaar veranderde ze bij de viering van Samhain in een zwaan en deze gedaante behield ze een half jaar.

Toen Aengus dit hoorde, ging hij op zoek naar Caer. Hij reisde naar Connacht en benaderde haar vader Ethal Anbuail, die met tegenzin vertelde dat zijn dochter te

vinden was op het meer Dragon's Mouth, samen met 150 andere meisjes die met Samhain in zwanen zouden veranderen. Als Aengus haar in haar zwanenvorm kon herkennen, mocht hij met haar trouwen, zo zei haar vader.

Toen de dag van Samhain aanbrak, ging Aengus naar het meer en keek toe hoe de meisjes in zwanen veranderden. Met een hart vol hoop, riep hij Caer en zij antwoordde hem, want ze herkende hem van zijn dromen. Ze stemde toe met hem znee te gaan als ook hij de gedaante van een zwaan kon aannemen. Aengus veranderde in een zwaan en samen vlogen ze over het meer en zongen het prachtige lied dat Aengus in zijn dromen had gehoord.

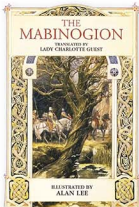
Hun lied was zo betoverend, dat ieder die het hoorde drie dagen en nachten in een diepe slaap viel. Aengus en Caer vlogen terug naar Brú na Bóinne en leefden de rest van hun dagen samen in vreugde en harmonie.

Links: De droom van Aengus, in zijn levendige, smagende droom komt Caer bij Aengus met haar betoverende zoete melodie. Omroepafbeelding van een schilderij door E. Wallcross, uit Celtic Myth and Legend door Charles Square, Londen, 1900.

DE MABINOION

De *Mabinogion* is een van de belangrijkste collecties van Welsh verhalen en bevat de mythen, legenden en folklore van het oude Wales.

Boven: De cover van een luxe uitgave van de *Mabinogion*, zoals vertaald door Lady Charlotte Guest in de jaren 1838-1845 en daarna tweemaal uitgegeven in het Engels en het Welsh. Deze editie bevat het werk van de beroemde Britse illustrator Alan Lee, die later betrokken zou zijn bij het visuele concept en de decoratieve wijzen van Peter Jackson's *The Lord of the Rings*-films. **Rechtsboven:** *Gwynn* pin *Bendigeirfan* (Londin, een vroeg-20e-eeuwse boekillustratie in pen en inkt van Thomas Heath Robinson. Afgebeeld is de ceremoniële thuiskomst van het hoofd van Bran de Gezegende in Brittannië, nadat hij dodelijk verwond was geraakt in de veldslag met Matholwch, de koning van Ierland (zie blz. 142-143).

Het boek bevat elf verhalen waarin geschiedenis, mythologie, folklore en vroege wortels van de *Arthurromans* zijn vermengd. De *Mabinogion* staat centraal in het Welsh culturele erfgoed en geeft inzicht in het Keltische wereldbeeld, de normen van de middeleeuwse en premiddeleeuwse Welsh samenleving en de oude, beproefde tradities die de nationale identiteit hebben gevormd.

OPSPONG EN MANUSCRIPTEN

De verhalen stammen af van en hebben zich ontwikkeld uit de oude mondelinge traditie van verhalen vertellen in het Keltische Wales. Dit wil zeggen het Brittannië van circa 600 v.Chr. (hoewel de Keltische taal zelf veel ouder is).

Ongeveer 1500 tot 2000 jaar later werden de verhalen door christelijke schrijvers in eigentijdse geschreven vorm samengebracht in twee grote manuscripten: het

Witte boek van Rhydderch, circa 1350, en het Rode boek van Herep, circa 1400. Deze manuscripten vormen essentiële bronnen van vroege Welsh literatuur en bevatten de voor zover bekend oudste versies van deze oude en duurzame verhalen.

De naam 'Mabinogion' stamt van het woord 'mab', dat 'jongen' of 'zoon' betekent, maar de exacte betekenis staat ter discussie. Lady Charlotte Guest, die de verhalen in de 19e eeuw in het Engels vertaalde, maakte de term populair. Ze gebruikte 'Mabinogion' ten onrechte voor de hele collectie en sindsdien is dit de geaccepteerde naam voor deze verhalen.

STRUCTUUR EN INHOUD

De elf verhalen in de *Mabinogion* zijn onder te verdelen op basis van thema en oorsprong. De kern van de collectie zijn de Vier Takken van de *Mabinogi* – *Pwyll*, prins van Dyfed, *Branwen*, dochter van *Llyr*, *Manawydan*, zoon van *Llyr*, en *Math* zoon van *Mathonwy*. Deze vier verhalen hoeken bij elkaar, met terugkerende personages en thema's als soevereiniteit, magie en de relatie tussen de menselijke en de bovennatuurlijke wereld. Ze vormen een samenhangend verhaal en geven de complexiteit van de Welsh mythologie en de interactie tussen de natuurlijke en de bovennatuurlijke wereld weer.

Naast de Vier Takken kent de *Mabinogion* ook drie zelfstandige vertellingen – *Owain*, of de dame van de bron, *Peregrin*, zoon van *Efnys* en *Gorwaen* en *Enid*. Deze zijn sterk verbonden met de *Arthur*-legenden en tonen in hun mengeling van traditionele Welsh elementen en riddersidealen de invloed van romans van het Europese vasteland. Deze gaan over de avonturen van de ridders van koning *Arthur*'s hof en bevatten thema's als liefde, eer en het zoeken naar identiteit.

De collectie bevat ook andere mythen en volksverhalen, zoals *Culhwch* en *Owain*, een van de oudste *Arthur*-verhalen, waarin de held *Culhwch* *Arthur* en zijn ridders om hulp vraagt om *Owain*'s hand te winnen. De droom van *Maes* *Wledig* vertelt het semi-mythische verhaal van de Romeinse keizer *Magnus Maximus*, en De droom van *Rhys* is een visionair verhaal over *Arthur* en zijn krijgers. Het verhaal van *Llud* en *Llelwy* vertelt de avonturen van twee broers die het koninkrijk *Brittannië* moeten beschermen.

THEMA'S EN SYMBOLIEK

De *Mabinogion* weerspiegelt veel normen en tradities van de middeleeuwse Welsh samenleving. De interactie tussen de natuurlijke en de bovennatuurlijke wereld is een terugkerend motief en veel van de personages hebben direct contact met wezens of plekken in de nevenwereld.

De verhalen behandelen thema's als koningschap, eer, trouw en de complexe relaties tussen personen, gemeenschappen en goden. Ze accentueren ook de rol van het lot en van lotbestemming, waarbij veel personages worden beproefd om hun waarden en ook hun belang binnen de grotere kosmische orde aan te tonen.

De *Arthur*-verhalen binnen de *Mabinogion* vallen op door hun duidelijke Welsh perspectief en zetten *Arthur* neer als een krachtige, rechtvaardige en edelmoedige held en leider. Anders dan latere Engelse en continentale weergaven van *Arthur* als geromantiseerde, tragische figuur, is de *Arthur* in de *Mabinogion* een dynamische en formidabele leider wiens avonturen zijn verweven met het lot van Brittannië.

Top: *Drudwy* *Branwen*, *Branwen*'s spreker, *Margaret Jones*, aquarel, illustratie bij *Gwyn Thomas*' *Tales from the Mabinogion*. Met dank aan *People's Collection Wales*. **Boven:** *Llud* en *Llelwy*: de strijd van de draken, getekend in 1881 door *Alfred Fredericks*, uit *Knightly Legends of Wales or The Boy's Mabinogion, Being the Earliest Welsh Tales of King Arthur in the Famous Red Book of Hereford*, door *Mary D. Larnie*.

DE LEGENDE VAN YS

In het oude koninkrijk Armorica, waar het land de zee ontmoette in een wilde omhelzing, bouwde Gradlon, koning van Cornouaille, de legendarische stad Ys...

Boven: Rocher du Roi Gradlon, Pointe de Pern, het eiland Ouessant, Finistère, Bretagne. **Top:** De ontspanning van koning Gradlon uit de verdronken stad Ys, uit *Legends and Romances of Brittany*, bewerkt door Lewis Spence, 1917.

Ys was een wonder, een stad met een unieke schoonheid en rijkdom, gebouwd op land dat uit de zee was gewonnen door de technische kennis van Gradlons dochter prinses Dahut. De stadsmuren waren hoog en onneembaar, met een grote poort die de altijd aanstormende zee op afstand moest houden. Alleen koning Gradlon had de sleutel van deze poort, die werd geopend bij eb om de zee naar binnen en naar buiten te laten stromen.

Dahut was echter niet tevreden met de rust en vrede die haar vader zocht. Ze werd steeds wilder en rustelozer en leidde een leven van genoegens en excessen. Ze maakte van Ys een stad van vrolijkheid,

waar de nachten waren gevuld met feesten, uitspattingen en zwarte magie. Ze zou een discipel zijn geworden van duistere krachten en de goden die haar vader aanbad hebben verlaten. Onder haar invloed werd Ys een plek waar deugd niet langer gold en decadentie regeerde.

Op een fatale nacht verscheen tijdens een groots feest een mysterieuze vreemdeling in Ys. Hij was knap, verleidelijk en gebuld in een was van gevaar. Geboeid door zijn charme nodigde Dahut hem uit in haar privévertrek. De man, volgens velen de duivel zelf in vermomming, haalde Dahut over de sleutel van de zeepoort van haar vader te stelen. Verleid door zijn beloften

van nog meer macht en genoegens gehoorzaamde Dahut.

Toen de stad sliep, sloop Dahut naar haar vaders kamers en pakte de sleutel. Met haar gast naast haar opende ze de poort, zodat de zee de stad in stroomde. Het water goltde door de straten en drong al snel de huizen en paleizen binnen. Ontzet werden de mensen wakker nu de ooit zo veilige muren van Ys de woedende zee niet meer konden tegenhouden. Er brak chaos uit terwijl de zee de stad verzwoeg.

Koning Gradlon, die de ramp aanvoelde, haastte zich naar Dahut en besefte te laat wat ze had gedaan. Hij nam haar in zijn armen en ontvluchtte de stad op zijn magische paard *Morvarc'h*, dat over water kon drawn. De golven werden hoger en dreigden hen de diepte in te sleuren.

Plotseling hoorde de koning een stem - volgens sommigen was het de stem van een goddelijk wezen, misschien Saint Gwennolé die Gradlon de ondergang van Ys had voorspeld. De stem eiste dat hij Dahut in zee gooide om zichzelf te redden. Verscheurd door liefde voor zijn dochter, maar wetend dat hij geen keus had, davee Gradlon Dahut van de rug van het paard in de woeste golven. Zodra de zee Dahut had verzwoegen, kalmeerde het water en kon Gradlon ontsnappen.

Ys was voor altijd verloren en werd een verdronken stad waarvan de ruïnes op heldere dagen zichtbaar zouden zijn onder de golven. Sommige mensen zeggen dat Dahut veranderde in een meermin, gedoemd te leven in de wateren waarover ze ooit heerste.

Boven: De doop van Clovis in Reims in 496 maakte hem tot de eerste christelijke Gallicische koning en leverde hem toenemende steun op van zijn voormalig Romeinse onderdanen in Gallië. Schilderij van François-Louis Dejuinne, 1837. Bron: The History Files. **Top:** La Fuite de Roi Gradlon, door Evariste Vital Luminal, 1884. Musée des Beaux Arts, Quimper, Bretagne, Frankrijk. Een soortgelijke versie heeft de titel *The Flight of St. Gwennolé and King Gradlon*, ook door Luminal. Hij stond bekend als 'de schilder van de Gallies'. Met dank aan Wikimedia.